

Jornada sobre partenariats en projectes EU: Habitatge

12 de novembre de 2025

La Ciba. Santa Coloma de Gramenet



L'habitatge en el marc de la Unió Europea: oportunitats per als ens locals de la província de Barcelona

Síntesi

de la nota conceptual per a la Jornada sobre partenariats per a projectes europeus - HABITATGE de la Diputació de Barcelona

Autoria: Eduard Cabré Romans, consultor en polítiques d'habitatge.

Coordinació: Servei de Suport Municipal en els àmbits d'Europa, Cooperació i Internacionalització. Direcció de Relacions Internacionals. Diputació de Barcelona.

Octubre 2025

Síntesi

Malgrat que l'habitatge és una competència dels Estats Membres de la Unió Europea i aquesta només hi intervé indirectament a través de diverses àrees de la seva competència com el mercat interior o la cohesió territorial, l'agreujament de la crisi d'assequibilitat ha motivat la Comissió Europea a prendre un rol més actiu. En aquest sentit, s'ha nomenant el primer Comissari Europeu d'Habitatge i s'ha anunciat el llançament d'un Pla Europeu d'Habitatge Assequible per al finals de 2025.

L'absència de competències en matèria d'habitatge no ha impedit, però, que la Comissió Europea hagi facilitat suport i recursos per a la implementació de projectes i programes d'habitatge durant els últims anys. Aquests s'han basat en el model de la Quàdruple Hèlix, que promou la col·laboració entre administracions públiques, centres de recerca, sector industrial i empresarial i societat civil per impulsar solucions innovadores. El desplegament dels fons de recuperació *Next Generation EU* també ha introduït nous instruments per abordar les polítiques d'habitatge a nivell europeu.

Els ens locals tenen un rol destacat en l'àmbit dels projectes europeus lligats a l'habitatge per ser aquesta una temàtica fortament arrelada al context local i en la qual els poders públics tenen una capacitat d'incidència important. Així, en molts casos els ajuntaments són líders o impulsors de projectes, i poden posar a disposició edificis o entorns edificats sobre els quals dur a terme projectes pilot en entorns reals.

A l'hora de sistematitzar les vies de finançament europeu en habitatge, cal diferenciar fonamentalment entre fons gestionats directament per les institucions europees –també coneguts com a fons competitiu– i fons estructurals de gestió compartida, als que s'accedeix majoritàriament a través de convocatòries estatals o autonòmiques.

En aquest document es posa el focus en els fons competitiu i en els programes Interreg i la Iniciativa Urbana Europea (EUI) com a programes que prioritzen la innovació i les aliances multiactor.

Programes de Cooperació Territorial Europea (CTE) - Interreg: Promou la cooperació transfronterera, transnacional, interregional i ultraperifèrica per abordar les desigualtats regionals i promoure el desenvolupament econòmic, social i ambiental a tot Europa. URBACT IV és el programa Interreg que es dirigeix a fomentar el desenvolupament urbà sostenible integrat a les ciutats d'arreu d'Europa treballant de manera conjunta per tal de desenvolupar solucions integrals als reptes urbans comuns.

Iniciativa Urbana Europea (EUI): Co-finança projectes pilot innovadors en diferents àmbits, inclòs el de l'habitatge, amb un topall del 80% del pressupost total i 5 milions d'euros per projecte.

Altres fons competitiu:

- Horitzó Europa (Missions, Driving Urban Transitions (DUT), JPI Urban o el City2City): Es tracta d'un conjunt de programes de característiques diverses,

orientats a la recerca i la innovació, articulats a partir de diferents convocatòries competitives, i basats fortament en l'adopció del model de la quàdruple hèlix.

- **LIFE**: Instrument de finançament de la UE per al medi ambient i l'acció climàtica, basat en les prioritats polítiques de la UE per mitigar el canvi climàtic i aconseguir una economia més ecològica i sostenible. Té un subprograma sobre Transició Energètica Neta que té un component important en l'edificació: Europe City Facility (EUCF),
- **InvestEU**: Programa de suport al finançament. Dona suport a la construcció d'habitatge social i assequible, i a la seva rehabilitació mitjançant el Banc Europeu d'Inversions (BEI) i d'altres entitats internacionals o d'abast nacional o regional.

Fons estructurals gestionats pels Estats Membres (Estat o Comunitats Autònomes):

- **Fons Europeu de Desenvolupament Regional (FEDER)**: Orientats a fomentar la cohesió i convergència econòmica, social i territorial a la Unió Europea, tenen un impacte molt limitat a Catalunya i especialment en l'àmbit de l'habitatge. Malgrat tractar-se fonamentalment de fons estructurals gestionats a nivell estatal o autonòmic, també financen convocatòries competitives a nivell europeu que poden ser d'interès per a entitats locals (Iniciativa Urbana Europea (EUI), Interreg, Urbact).
- **Fons Social Europeu Plus (FSE+)**: Enfocat a implementar el pilar europeu de drets socials, actualment no inclou l'habitatge entre els àmbits temàtics del programa en el cas de Catalunya i Espanya –malgrat que indirectament pugui incidir en la garantia del dret a l'habitatge de col·lectius vulnerables.

Addicionalment, els fons **Next Generation EU** han permès el desplegament de nous programes per a la rehabilitació energètica d'edificis i la construcció d'habitatge social de lloguer o en cessió d'ús. Els programes dependents d'aquests fons es troben actualment en fase d'implementació i la majoria de convocatòries es troben tancades o amb els fons compromesos en la seva totalitat.

Característiques principals dels programes europeus* en matèria d'habitatge

Programa iniciativa	Estat actual i previsió de convocatòries ¹	Suport financer	Dificultat per a sol·licitar
URBACT	Obert (previsió abril 2026)	Baix / co-finançament	Mitja
Iniciativa Urbana Europea (EUI)	Obert (previsió d'una convocatòria EUI-IA el 2026)	Alt	Alta (projecte madur i altament innovador)
Horitzó Europa	Obert	Alt / els ens locals no han d'aportar co-finançament	Alta competència
New European Bauhaus (NEB)	Obert	Alt / els ens locals no han d'aportar co-finançament	Alta competència
Net Zero Cities	Possibilitat de convocatòries	Baix	Mitja
Driving Urban Transitions (DUT)	Obert	Sense suport financer per als ens locals	Mitja

¹ Informació disponible a inicis octubre 2025.

Joint Programme Initiatives Urban Europe (JPI EU)	Tancat (derivació a DUT)	Baix / suport complementari	Mitja
City2City	Permanentment oberta (diversos terminis)	Baix / suport complementari	Baixa
LIFE	Previsió de noves convocatòries a l'abril de 2026	Mig / co-finançament	Mitja
EU City Facility (EUCF)	Tancat	Baix / suport complementari	Alta (projecte madur)
Ciutadania, Igualtat, Drets i Valors (CERV)	Previsió de noves convocatòries el 2026	Baix / suport complementari	Baixa
Programa Mercat Únic (SMP)	Obert	Baix / suport complementari	Mitja
InvestEU	Obert (mitjançant bancs intermediaris)	Alt / co-finançament	Alta
FEDER (Programa Plurirregional Espanya)	Obert	Alt / co-finançament	Mitja (convocatòries estatals)
FEDER (Programa Operatiu Catalunya)	Obert	Alt / co-finançament	Mitja (convocatòries Generalitat)
Next Generation EU	Tancat (majoritàriament)	Alt	Mitja (convocatòries estatals i de la Generalitat)

* La Diputació de Barcelona disposa d'una Guia d'Ajuts de la Unió Europea (GAUE) en línia on es poden consultar les convocatòries europees obertes i previstes i les seves principals característiques: <https://gaue.diba.cat/ca>.

Noves línies de suport

Actualment la Comissió Europea es troba en fase de preparació del proper Març Financer Pluriennal 2028-2034, que està previst que augmenti sensiblement els recursos destinats a polítiques d'habitatge assequible. Malgrat que encara es troba en fase de negociació, els plantejaments que han transcendit apunten a una recentralització dels programes a nivell estatal, en línia amb la forma adoptada pels fons *Next Generation EU*. Prèviament, també està previst que s'executi el Fons Social pel Clima –depenent del seu desplegament a nivell estatal– així com la revisió intermèdia de la política de cohesió, que flexibilitza les condicions per a que l'Estat destini més recursos dels fons FEDER a programes d'habitatge (en detriment de les altres partides ja previstes).

Amb tot, fins l'any 2027 es preveu una focalització dels recursos existents en programes d'habitatge, així com un augment del finançament disponible per part del Banc Europeu d'Inversions i les seves entitats col·laboradores a nivell estatal, sense que aquests suposin canvis substancials en l'estructura i disponibilitat pressupostària dels programes existents.